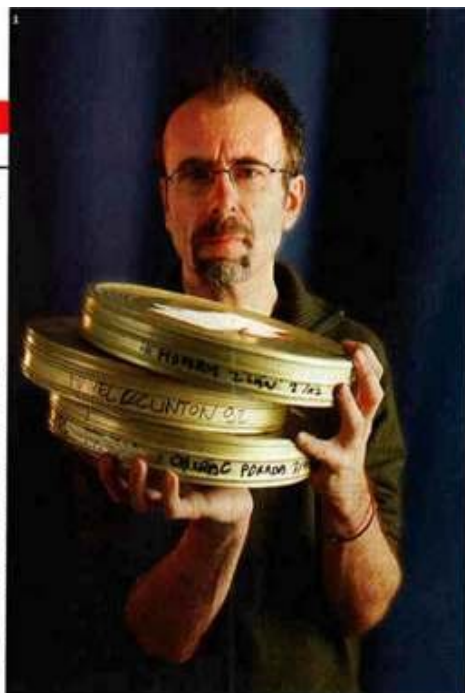

Rozhovor

Dokumentarista Pavel Koutecký žije se dvěma policemi plechových škatulí s Václavem Havlem.

Je v nich čtyřicet pět hodin filmu, na kterém je zachyceno dvanáct let života bývalého českého prezidenta: když se připravovala státní návštěva Billa Clintona, když se mluvilo o vaření brambor, když se právě oženil, když vyprávěl o panoptikální návštěvě na zasedání Zemanovy vlády, když glosoval Václava Klause, když měl všeho dost a jen si tak unaveně mnul čelo. První část unikátního dokumentu, který Koutecký natočil spolu s Asociací Film & Sociologie, by mohl být hotov letos na podzim. 5. října bude Havlovi sedmdesát.

jímové. Ovšem tehdy se dalo předpokládat, že jím spíše opět bude.

Jak konkrétně natáčení vypadalo? Byl jste s ním pořád, mohli jste být u všeho?

Pořád samozřejmě ne, spíše párkrát za měsíc, také záleželo na penězích. Točili jsme na klasický film, a ten je drahý, takže se musí myslet na každý záběr. Mohli jsme točit kdykoli, ale nebylo jasné, kdy, co bude zajímavé a co bude mít smysl. Bylo to trochu věštění z koule. Často se nám stávalo, že když jsme tam přišli, tak buď Havel nebo někdo jiný nám říkali: „To je škoda, že jste tady nebyli večera, to bylo zajímavé.“

Stalo se, že vás přece jenom někdy Havel vyhodil?

Havel ne, ale stávalo se, že měl jednání

A tentokrát si vezměte kravatu

Rozhovor s Pavlem Kouteckým o dvanácti letech natáčení Václava Havla

Jak jste se tak blízko k Havlovi dostal?

V listopadu 1989 jsem ležel v Anglii v nemocnici, se zlomenou nohou – přejelo mě auto – a z novin, televize a telefonů se dozvídám, co se doma děje. A čtu, že Havel by měl být prezidentem. Řekl jsem si, jak skvěle by bylo ho točit.

Moment, co jste v té Anglii dělal, jak jste se tam ocitl?

To by bylo na dlouhé vyprávění. Prostě díky otci emigrantovi, konspirační a přece jen uvolněnější poměrům na konci osmdesátých let jsem v roce 1988 získal postgraduální stipendium na National Film and Television School. A tam se vyučovala takzvaná observační metoda dokumentárního filmu, tedy filmování s malým štábem, který do děje nijak nezasahuje, doslova „číhá“ na to, co se stane, aby se včas zapnula kamera. Tím jsem byl velmi zaujat i proto, že to byla metoda u nás zcela neznámá. A říkal jsem si tehdy, jak by se hodila na Havlovu novou – prezidentskou – éru. Točit ji časově, materiál ukládat, nezveřejňovat je a teprve až po delší době vytvořit souvislý obraz jeho osoby i doby.

Jenže jste začátek oné éry propásl v anglické nemocnici. Přesto jste se k Havlovi brzy dostal. Nejdřív kolem něho musela být ale velká tlačence, že?

Právě. Vrátil jsem se co nejrychleji do Prahy, ale když jsem ten nával viděl, tak jsem to už pomalu vzdal. Natočil jsem aspoň dokument *Ó, my se máme*, což je takový mírně ironický desetiminutový film zachycující atmosféru v Praze v den první Havlovy „volby“ prezidentem, v prosinci 1989. To se líbilo Havlovi tajemníkovi Vladimíru Hanzelovi a také Andrej Krob se nějak zmínil, že viděl jiný můj film, o mentálně postižených lidech. No, dopadlo to tak, že jsme se sešli, on s tím souhlasil, ovšem s tím, že by to nemělo být jen o něm, ale i o době kolem něho.

Kdy jste začali točit?

Bohužel až na sklonku roku 1992. Předtím jsem ještě dokončil film *Zánik Československa v parlamentu*.

Tehdy ale Havel prezidentem nebyl, ani nemusel být zvolen. Vlastně jste riskovali.

I kdyby se jim nestal, tak by to přece bylo za-

a ten druhý si nepřál, aby u toho byli ještě nějakí filmaři.

Lze upřesnit, jaké to byly situace, případně lidé?

Nebude asi překvapením, když řeknu, že potíže byly pravidelně s Václavem Klausem. Odháněl nás, už když jsme v parlamentu natáčeli rozpad Československa.

Takže Václav Klaus si ve vašem filmu moc nezahrál...

Moc ne. Ale je tam toho hodně o něm. Opravdu hodně.

To byl záměr?

Především se ona tenze mezi Havlem a Klausem nemohla neprojevit, byl to spor nejen dvou lidí, ale i dvou koncepcí.

Zpátky na „plac“. Kolik vás tam bylo?

Chodili jsme v sestavě tři plus jeden. Zvukař, ti se někdy měnili, kameraman, tím byl vždycky Stano Slušný, se kterým spolupracuji od školy, a já. A pak produkční, který se staral o věci kolem. Většinou jsme s sebou měli čtyři

Momentka z natáčení. S Václavem Havlem se přišel poradit Bill Gates.

Číhání na záběr. Prezidentský oběd, samozřejmě pracovní.

filmové kazety po jedenáct minutách. Dohromady tři čtvrtě hodiny drabého filmového materiálu. Musíte tedy rozhodovat skoro o každé vteřině. A skutečně někdy to vyjde a stihnete natočit skvělý záběr, jindy vzniká hlušina. Někdy rozhodovala náhoda. Třeba jsme šli točit setkání Havla s Lou Reedem. Jenomže rocker měl tehdy zrovna nějakou depresi či tvůrčí krizi, šel se poradit s Havlem a nechtěl, aby u toho někdo byl. Takže jsme tam byli zbytečně a už jsme našťavaně odcházeli. Najednou se ale v Lánech objevila delegace lidovců, která přišla Havla přesvědčovat, aby prohlásil, že opoziční smlouva je protiústavní. Což Havel nechtěl udělat. Ale kolem toho se rozproutila velmi živá a dramatická situace.

Jak jste se tedy rozhodoval, že právě máte natáčet?

Jistě intuicí a snad vypěstovaným instinktem. Ale zároveň jsem se snažil sledovat témata, která se vynořovala. U Havla se téměř nabízel to, které si dávno předtím pojmenoval v esejí *Moc bezmocných*, nyní tedy šlo o bez-

znát. Jsou jiní, kteří jakmile vycítí kameru, se začnou chovat úplně jinak, pronášejí „věty pro dějiny“, různě se stylizují. Havel na kameru rychle zapomínal, bylo mu to jedno. V tomhle byl skutečně frajer.

Ale co okolí? Tomu to bylo také jedno?

Jak komu. Třeba Olga tomu vůbec neptala. Jako by v ní zůstávala „stíha“ z policajtů, z obav, že se dá všechno zneužít. Proto se také natáčet nechtěla a Havla několikrát varovala.

A paní Dagmar?

Nemůžu si stěžovat, byla vstřícná.

Svatbu máte?

Máme. Ovšem netušili jsme, že ji jdeme točit. Bylo to krátce po Havlově operaci, měli jsme zájem být u natáčení televizního projevu, ale tajemník Vladimír Hanzel nám řekl, že už je natočený. Tvrdil ale, že má pro nás něco lepšího, ale nemůže mi to upřesnit. Na Hradě, ptám se. Ne, mimo, ale v takových malých kancelářích. Některá oficiální? No, něco

Přímě ne, ale vždycky než film „pustím“, tak ho promítnu lidem, kterých se týká. To udělám i v tom případě. Ale věřím, že jak do filmování nezasahoval doteď, tak nebude ani po sestřihu.

Ale přece jenom: váš film bude „politikum“, to znamená, že ho bude možné různé politiky interpretovat a možná se někteří politici také politicky naštvou. Počítáte s tím?

To záleží na každém, na jeho citlivosti, toleranci, sebereflexi. Já osobně nemám úmyslu někomu škodit nebo pomáhat. Mně šlo o zachycení té málo viditelné vrstvy politiky a jednoho zvláštního osudu v něm.

Pochopí to divák? Vy tam ukazujete vysokou politiku prostřednictvím reflexí ironického intelektuála, shodou okolností prezidenta, který si nebere servítky, občas si dělá ze všeho legraci, občas to skutečně i legrační je. Nenařít to třeba vážnost vysokých funkcí?

Především mám pochyby, zda je možné něco narušit. Ale Havel tam nedělá nic potupného

Tak co máme ve scénáři? Lou Reed, lidovci, možná přijde i Klaus.

Někdy s natáčením pomohli rodinní příslušníci...

moc mocných. Dalším tématem byla politika a média. A možná především Havel jako dramatik, divadelník a režisér, který s touto zkušeností dál „režuruje“ věci kolem sebe a také svět politiky vnímá z nadhledu jako absurdní drama, v němž sám hraje.

A co téma únava, stárnutí, nemoci?

Samozřejmě... Ale nesnažili jsme se konkurovat Nově. Takže do nemocničních pokojů jsme nepronikali. Co tam máme, je Havlův doslova boj s únavou a vyčerpáním. To, že říká, že je „unavenější“, se tam objevuje mnohokrát.

Jak se vůbec Havel natáčel jako vizuální „objekt“?

Zvláště po nemociích Havel především seděl a mluvil. Žádné zvláštní akční scény tam věru zachyceny nejsou. Na Havlovi bylo spíše „nápadné“, že se choval, jako by kameru vůbec nevnímal, nebo to aspoň na sobě nedával

takového, ale soukromá, říká Hanzel. A jak se máme obléct? Radši si vezme sako. I kravatu? ptám se udiveně. I kravatu, kývl Hanzel. Teprve pak mi to došlo.

Až budete film dokončovat, vymínil si Havel konečné slovo?

Pavel Koutecký

Narodil se v roce 1952 v Praze, kde v roce 1982 dokončil FAMU. V letech 1988 až 1991 absolvoval National Film and Television School v anglickém Beaconsfieldu, 1982–1989 zaměstnán ve videostudiu ČVUT, od roku 1990 do roku 1998 v Krátkém filmu Praha. Trvale spolupracuje s Asociací (dříve Nadací) Film a Sociologie. Od roku 1991 učí na katedře dokumentární tvorby. Natočil několik desítek filmů, až na několik výjimek v tvůrčím tandemu s kameramanem Stanem Slušným.

nebo znevažujícího. Chová se, jak nejpřirozeněji to jde, tedy přemýšlí o věcech a lidech, pojmenovává je, pravda, občas nediplomaticky, vyjadřuje se nadsázkou, s humorem, často o sobě pochybuje. Mimořádně, nevím, co více může znevážit vysokou politiku než třeba vulgární paměti Miloše Zemana. A vidíte, nejenže to byl bestseller, ale Zeman je i vážný kandidát na prezidenta.

Existuje nějaký podobný film ve světě?

Myslím, že ne. Slavný je samozřejmě film *Prímárky* od Roberta Drewa, zachycující volební souboj Johna F. Kennedyho s Hubertem Humphreym v roce 1960. Existuje dokument Karla Vachka *Spřáznění volbou* o roce 1968. Ale to je přece jen něco jiného. Myslím, si, že jsme natočili něco unikátního i proto, že Havel byl unikátní zjev v politice. Každý normální, standardní politik by si to asi rozmyslel.

Jiří Paňás ■